

The described material is aimed at helping lecturers to form the pedagogical conditions of gifted students' education in terms of music and academic creative work as well as the professional formation of future pedagogues.

In future the author of this article intends to adhere to the above-mentioned positions. Additionally, she is going to do an experiment on the basis of the stated information at the higher educational institutions of Ukraine for the purpose of the implementation of theoretical ideas into pedagogical work.

Keywords: *pedagogical conditions, the pedagogical conditions of gifted students' education in terms of music and academic creative work, gifted students, methods, the methods of students' education in terms of music and creative work.*

Подано до редакції 14.04.2017.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Ю.П.Кращенко

УДК 37.032:796.011.3 – 057.875.3.

© 2017

Довгань Н.Ю.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВНЗ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПОЗААУДИТОРНОЇ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ

У статті розкрито та обґрунтовано психолого-педагогічні умови впровадження в освітній процес ВНЗ авторської педагогічної системи виховання фізичної культури студентів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи. Охарактеризовано такі поняття, як здоров'язберігаюче освітнє середовище, фізичне самовдосконалення; вікові та індивідуальні особливості; персоніфікація процесу позааудиторної спортивно-масової роботи, педагогічна майстерність викладача фізичного виховання, інтерактивні та мультимедійні здоров'язбережувальні технології.

Ключові слова: *психолого-педагогічні умови, освітній процес, здоров'язберігаюче освітнє середовище, персоніфікація, педагогічна майстерність, позааудиторна спортивно-масова робота, фізична культура, студентська молодь.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасна освітня парадигма зорієнтована на підготовку спеціаліста, готового швидко реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві, ставати мобільним, динамічним, самостійно здобувати і розвивати знання, формувати інформаційні та соціальні навички. Провідною ідеєю при переосмисленні професійної підготовки майбутніх фахівців є ідея створення інших (відмінних від традиційних) спеціальних психолого-педагогічних умов організації освітнього процесу, зорієнтованих на трансформацію особистості студентів, що є найважливішим напрямом у забезпеченні якості вищої освіти. У зв'язку з цим, особливої соціальної значущості набувають питання доцільності ефективного впровадження психолого-педагогічних умов формування фізичної культури студентів, щодо збереження і зміцнення здоров'я, їх фізичного самовдосконалення та саморозвитку в процесі позааудиторної спортивно-масової роботи вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Аналіз психолого-педагогічних напрацювань вітчизняних дослідників засвідчує, що в теорії і практиці вищої освіти накопичено значний науковий потенціал, який може стати основою для визначення психолого-педагогічних умов впровадження в освітній процес ВНЗ авторської педагогічної системи виховання фізичної культури студентів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи. Підґрунтям розробки таких психолого-педагогічних умов стали: стратегії сучасної філософії освіти (І.А. Зязюн, В.Г. Кремінь); базові цінності й орієнтації щодо розвитку особистості у процесі навчання, виховання і самоосвіти (І.Д. Бех, Ю.Д. Бойчук, Н.Н. Завидівська, В.В. Рибалка, О.Я. Савченко); сутнісні основи освіти (О.А. Дубасенюк, В.О. Темченко); технологізації вищої освіти (П.М. Воловик, І.М. Дичківська, О.М. Пехота); теоретико-методичні засади фізичного виховання (Е.С. Вільчковський, Л.В. Волков, О.Ц. Демінський, О.Д. Дубогай, Т.Ю. Круцевич, О.С. Куц, Л. П. Пилипей).

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у визначенні та обґрунтуванні психолого-педагогічних умов формування фізичної культури студентів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження... До педагогічних умов відносять, як правило, необхідні передумови і ті обставини, які свідомо створюються в освітньому процесі з метою найбільш результативного його перебігу та реалізації поставлених завдань. Вони є основою проектування продуктивного освітнього середовища з урахуванням інтерактивних методів та форм навчально-виховного процесу, спрямованих на досягнення позитивної мотиваційної активності та вдосконалення професійно-важливих якостей студентів в освітній діяльності.

Психологічні умови є певною сукупністю суб'єктивних психологічних впливів на особистість, що обумовлюють розвиток її культури, освіти, здоров'я, заснованих на актуалізації особистісних здібностей, індивідуального стилю її навчально-професійної діяльності.

Ми вважаємо, що процес формування фізичної культури особистості у ВНЗ буде ефективнішим, якщо у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи будуть реалізовані психолого-педагогічні умови, зокрема:

- 1) Створення здоров'язберігаючого освітнього середовища як простору можливостей індивідуального вибору траєкторії фізичного розвитку та форм позааудиторної спортивно-масової роботи;
- 2) Формування усвідомленої мотивації студентів до включення у позааудиторну спортивно-масову роботу та стійкої потреби у фізичному самовдосконаленні;
- 3) Удосконалення змісту інтерактивних та мультимедійних здоров'язбережувальних технологій на позааудиторних заняттях з фізичного виховання студентів;
- 4) Урахування вікових та індивідуальних особливостей студентів, персоніфікація процесу позааудиторної спортивно-масової роботи;
- 5) Становлення суб'єктності та підвищення педагогічної майстерності викладачів фізичного виховання як чинника досягнення якості здоров'язберігаючої освітньої діяльності.

Розкриємо визначені нами психолого-педагогічні умови більш детально.

Першу психолого-педагогічну умову ми пов'язуємо зі створенням здоров'язберігаючого освітнього середовища як простору можливостей індивідуального вибору траєкторії фізичного розвитку та форм позааудиторної спортивно-масової роботи.

Розглядаючи в нашому дослідженні поняття «здоров'язберігаюче освітнє середовище», ми підкреслюємо, що факт множинності впливів на особистість в процесі позааудиторної спортивно-масової роботи охоплює широкий спектр чинників, що розкривають виховання, навчання і розвиток особистості.

У цьому контексті постають завдання, які передбачають проектування здоров'язберігаючого освітнього середовища у ВНЗ, а саме:

- формування ціннісного ставлення до здоров'я та культури здоров'я;
- мотиваційна спрямованість на здоровий спосіб життя студентської молоді у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи, які гарантують одержання позитивного результату;
- підвищення рівня фізичного розвитку та фізичної працездатності, при раціональній організації навчально-вихованого процесу;
- створення активного рухового режиму студентської молоді;
- опанування системи практичних умінь та навичок збереження фізичного здоров'я.

Таким чином, можна констатувати, що здоров'язберігаюче освітнє середовище є системою функціонально пов'язаних елементів, які повинні характеризуватися наступними критеріями сучасної вищої освіти:

- 1) забезпечення систематичності, безперервності здоров'язберігаючого процесу для ефективної та раціональної організації навчально-виховного процесу (відповідно до вікових, гендерних і гігієнічних вимог);
- 2) удосконалення змісту та програм навчальних занять з фізичного виховання, навчально-методичного забезпечення, інтерактивних методів навчання, які регламентують об'єктивність та доцільність навчально-виховного процесу;
- 3) застосування фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності студентів, спрямованої на збереження власного здоров'я та формування ціннісних орієнтацій, залучення їх до занять спортом;
- 4) створення атмосфери високої духовності, моральності, автентичності, справедливості, чесності, самостійності, свободи вибору, обов'язку і відповідальності;
- 5) формування психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності та підвищення ресурсів психолого-соціальної адаптації особистості;
- 6) використання чіткої системи міждисциплінарних зв'язків, що забезпечує координацію роботи всіх джерел інформації і пропаганди здорового способу життя для особистісного становлення студентів;
- 7) профілактика шкідливих звичок, організація діяльності щодо протидії поширення девіантної та делінквентної поведінки.

Зазначимо, що створення здоров'язберігаючого освітнього середовища дозволяє нам визначити відповідні ресурси, спрямовані на виховання фізичної культури студентів ВНЗ у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи, а саме:

- 1) організаційні психолого-педагогічні ресурси (організація навчально-виховного процесу, залучення студентів до здоров'язберігаючої діяльності, теоретико-практичний супровід);
- 2) спортивно-оздоровчі ресурси (спортивні секції, загальна фізична підготовка, рухливі та спортивні ігри, авторський функціональний тренінг);
- 3) фізкультурно-оздоровчі ресурси (самостійні групові заняття фізичними вправами, індивідуальні заняття фізичними вправами протягом навчального дня, активне дозвілля, проведення спортивних змагань).

Другою психолого-педагогічною умовою ми визначаємо формування усвідомленої мотивації студентів до включення у позааудиторну спортивно-масову роботу та стійкої потреби у фізичному самовдосконаленні.

Основними завданнями формування усвідомленої мотивації студентів до включення у позааудиторну спортивно-масову роботу та стійкої потреби у фізичному самовдосконаленні ми вважаємо:

- гармонізацію позитивного мікроклімату у групі, удосконалення стосунків, пріоритету прав та інтересів студентів;

- забезпечення засвоєння професійної культури та формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до самовдосконалення (формування ціннісних орієнтацій, професійної самосвідомості, Я-концепції, морально-вольових якостей);

- забезпечення формування у студентів знань, умінь та навичок самостійної діяльності (самостійне виконання фізичних вправ, ранкової зарядки, фізкультурних вправ);

- формування пізнавальних інтересів та потреб (створення інтелектуального фону навчання, використання ситуацій до успіху та уникнення невдач);

- використання групових методів та засобів навчання, які сприяють зростанню позитивного ставлення до самовдосконалення та самореалізації, спрямованої на ведення здорового способу життя студентського колективу.

Ураховуючи специфіку формування усвідомленої мотивації студентів, ми визначаємо, що у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи з метою надання йому особистісного змісту (зовнішня та внутрішня позитивна мотивація) необхідно безпосередньо скоригувати цей навчально-виховний процес. Так, зовнішнім позитивним мотивом слугує спрямованість і характер позааудиторних занять (спортивні секції, фізкультурно-спортивні заходи, самостійна робота) та розмаїття потреб студентської молоді (естетична привабливість, соціальна активність, формування ціннісного ставлення до індивідуального здоров'я, моральна та вольова стійкість, стійке прагнення до здорового способу життя). До внутрішньої позитивної мотивації студентів ми відносимо пізнавальні інтереси і потреб у фізкультурно-спортивній діяльності, професійні настанови і моральні принципи, що у такий спосіб набувають особистісно-індивідуальної значущості. Зазначимо, що в основі усвідомлених мотивів лежить переживання позитивних емоцій у процесі самостійного навчання, освітньої цілеспрямованості, практичної значущості навчально-вихованого процесу з фізичного виховання, ефективності праці та навчання.

Узагальнюючи вищевикладене, ми визначаємо, що, з одного боку, формування усвідомленої мотивації студентів до включення у позааудиторну спортивно-масову роботу та стійкої потреби у фізичному самовдосконаленні є системою чинників, які детермінують поведінку особистості, яка знаходить своє вираження у спонуканні студентів до дії, мобілізації внутрішньої енергії, спрямованості дій та вчинків, а з іншого – це характеристика процесу, що каталізує і підтримує активність студентів до навчально-пізнавальної діяльності на базовому рівні.

Формування усвідомленої мотивації студентів до включення у позааудиторну спортивно-масову роботу та стійкої потреби у фізичному самовдосконаленні ми визначаємо як:

1) прагнення до фізичного самовдосконалення та фізичного ідеалу сучасної особистості;

2) формування фізичних і психофізіологічних якостей особистості студента, що стимулює протікання інтелектуально-розумових процесів активності;

3) мобілізацію творчих та креативних сил для розв'язання навчально-пізнавальних завдань, яка сприяє розвитку здібностей та нахилів студента до інтелектуально-комунікативної діяльності;

4) чинник розвитку найбільш важливих внутрішніх якостей особистості: цілеспрямованості, самовиховання, самосвідомості, самореалізації та саморефлексії.

Варто зауважити, що визначальним чинником у цьому процесі є потреба у фізичному і психологічному здоров'ї, набутті гарної статури, здатності управляти своїм емоційним станом, можливості спілкуватися з товаришами по спортивним секціям, обмінюватися інформацією, спрямованою на розширення знань про здоровий спосіб життя та фізичне самовдосконалення.

Для успішного формування усвідомленої мотивації студентів до включення у позааудиторну спортивно-масову роботу та стійкої потреби у фізичному самовдосконаленні ми застосовували такі форми роботи:

✓ просвітницькі та пропагандистські лекції за темами: «Здоровий спосіб життя студентської молоді і його вплив на здоров'я», «Формування здорового способу життя молоді», «Основні завдання фізичного самовдосконалення студентів», «Здоров'я – базова складова здорового способу життя»;

✓ дискусії та диспути за такими темами: «Твоє здоров'я у твоїх руках», «Шкідливим звичкам – стоп!», «Твоя активна позиція у здоровому способі життя», «Чи створено умови у вищому навчальному закладі для спортивних занять з оздоровлення студентів?»;

✓ бесіди за темами: «Чи вмієте Ви вести здоровий спосіб життя», «Твої спортивні схильності», «Загартування та здоров'я», «Моє ставлення до позааудиторних занять з фізичного виховання»;

✓ практичні заняття фізичними вправами, авторський функціональний тренінг, спортивні секції, загальну фізичну підготовку, самостійну роботу, спортивні змагання, свята та флеш-моби.

Зазначені форми проведення позааудиторної спортивно-масової роботи мали на меті як практичне застосування отриманих знань, так і теоретичне - одержання студентами знань з розширення пізнавальних

можливостей у питаннях зміцнення здоров'я, контролю та самоконтролю фізичних станів та можливості покращення фізичної підготовленості за рахунок спортивного тренування. У процесі дослідження цих форм на позааудиторних заняттях з фізичного виховання нами виявлено, що отримані знання необхідні для визначення особистісного потенціалу, підвищення рухової активності студентів, формування у них мотиваційних потреб (пізнання своїх прагнень як особистості, визнання пріоритетних мотивів до занять фізичними вправами), а переживання емоцій у процесі самопізнання скоригували ставлення до себе, утворюючи особистісну самооцінку, яка характеризується змістовним та емоційним векторами. Отримані на позааудиторних заняттях з фізичного виховання теоретичні та практичні знання порівнюються з ідеалом, у результаті чого студент може зробити висновок про недосконалість власної фізичної підготовленості та визначити шляхи її подолання. Як бачимо, самооцінка є результатом порівняльного аналізу особистісних якостей, а не просто оцінкою потенційних можливостей.

Третя психолого-педагогічна умова - удосконалення змісту інтерактивних та мультимедійних здоров'язбережувальних технологій на позааудиторних заняттях з фізичного виховання студентів є логічним продовженням перших двох і передбачає оптимізацію навчально-виховного процесу, що спонукає студента розвивати пізнавальну діяльність до самостійного опанування системи знань, умінь і навичок у галузі фізичної культури і спорту.

Для ефективного застосування інтерактивних та мультимедійних здоров'язбережувальних технологій на позааудиторних заняттях з фізичного виховання студентської молоді ми виділяємо наступні завдання щодо їх реалізації, а саме:

- ✓ інформаційне забезпечення здорового способу життя та розвитку рухових якостей;
- ✓ підготовка до індивідуального стилю навчання, побудови персональної програми навчання та виховання, що враховує повною мірою його фізичний стан, рівень розвитку фізичних якостей, мотивацію та особистісні переваги;
- ✓ об'єктивне визначення рівня фізичної підготовки, адекватне оцінювання власного способу життя, активізацію здоров'язбережувальної діяльності;
- ✓ самостійний вибір способу засвоєння навчального матеріалу, творчого підходу у виборі фізичних вправ та реалізацію своїх фізичних здібностей;
- ✓ удосконалення знань зі здорового способу життя, корекції здоров'я, фізичного і духовного оздоровлення для формування цілісної, доведеної особистості.

Одним із напрямків удосконалення змісту інтерактивних та мультимедійних здоров'язбережувальних технологій на позааудиторних заняттях з фізичного виховання студентів є реалізація принципово нових технологій навчання, які збільшують і розширюють можливості викладення навчального матеріалу. Використовуючи звукові та графічні можливості, інтерактивні та мультимедійні технології розглядаються нами як комплексний вплив на діяльнісно-рухову, інтелектуальну-розумову та мотиваційно-ціннісну сфери студентської молоді, котрі набувають власного духовного і фізичного потенціалу, стереотипів поведінки та способів самовираження, самовдосконалення. У результаті взаємодії індивідуальних і культурних процесів відбувається осмислення та передача досвіду, що впорядковує поведінку суб'єктів соціальної взаємодії та виступає потужним ресурсом загального розвитку особистості.

З огляду на це зазначимо, що цілісна система використання інтерактивних та мультимедійних здоров'язбережувальних технологій у навчально-вихованому процесі ВНЗ характеризується наступними напрямками для студентів I-II курсів:

- заняття з нетрадиційних видів спорту: спортивна аеробіка, фітнес, шейпінг, пілатес, бодіфітнес;
- використання елементів ритмічної гімнастики, аеробіки та стретчингу під час фізкультхвилинок, фізкультпауз на теоретичних та практичних заняттях;
- різновиди фізичних вправ авторського функціонального тренінгу: «Аеробіка», «Ритмічна гімнастика», «Пілатес», «Бодіфітнес»;
- використання індивідуальних оздоровчих програм для самостійної роботи студентів;
- показові виступи (черлідінг) під час проведення змагань з різних видів спорту;
- створення комп'ютерної програми «Щоденник здоров'я» для проведення індивідуального моніторингу фізичного розвитку та функціонального стану студентів.

Практичним проявом інтерактивних та мультимедійних здоров'язбережувальних технологій є створення різних фітнес-програм як форм рухової активності, спеціально організованої у рамках групових або індивідуальних (персональних) занять зі студентами з аеробіки, фітнесу, шейпінгу, пілатесу, бодіфітнесу. Ці заняття проводяться з використанням засобів фітнес-технологій за допомогою мультимедійного обладнання, що дозволяє чітко регламентувати час, кожну вправу виконувати технічно правильно, вправи впорядковувати за обсягом, інтенсивністю і характером їх засвоєння. Застосування мультимедійної технології на заняттях з фітнесу

дозволяє швидко навчити фізичним вправам, виявити нові зв'язки та елементи рухових дій за модулями у вигляді сформованої спеціальної фітнес-програми, записаної на USB-накопичувачі або DVD-диску.

Використання мультимедійних технологій на позааудиторних заняттях з фітнесу допомагає демонструвати та аналізувати виконання фізичних вправ, зв'язок та елементів, їх послідовності. Використовуючи інтерактивні та мультимедійні програмні засоби фітнес-технологій, можна збільшити ефективність засвоєння навчального матеріалу з поступовим поглибленням, підсилюючи вплив комп'ютерних технологій. Мультимедійні фітнес-засоби, які застосовуються на позааудиторних заняттях, дозволяють опрацювати та об'єднувати графічні-, анімаційні-, відео- та звукові-фрагменти інформації. Використання об'єднаної інформації дає змогу максимально наблизити студентів до вирішення виховних, оздоровчих та навчальних завдань, спрямованих на гармонійний і духовний розвиток особистості. Завдяки цьому мультимедійні програмні продукти допомагають студентів змодельювати активну рухову діяльність, легко оперувати дидактичним матеріалом, використовуючи вербальні і невербальні засоби фітнес-технологій. Цей комплекс засобів дозволяє створити цікавий, пізнавальний, гармонійно складений, технологічно опрацьований дидактичний матеріал як для викладачів, так і для студентів.

Мультимедійні індивідуальні та групові фітнес-програми (аеробіка, фітнес, шейпінг, пілатес, бодіфітнес) для студентів I-II курсів повинні відповідати таким вимогам:

- вибору виду оздоровчих занять з урахуванням інтересів студентів та їх фізичної підготовленості й обізнаності;

- підбору музичного супроводу з певною кількістю ритмічних ударів на хвилину для кожної вправи;
- запису фонограми для всього заняття (без перерв у звучанні музики);
- конструюванню вправ і хореографічних зв'язок для різних частин заняття;
- розподілу в занятті різних за навантаженням фізичних вправ та танцювальних зв'язок;
- навчанню студентів фізичним вправам з розвитку фізичних якостей обсягом навантаження та виміром

ЧСС (пульсу).

Проведення цих фітнес-програм було підкріплено створеними нами комп'ютерними мультимедійними засобами: фітнес-програма «Beautiful Body», стретчинг-програма «Elastic Young People», програма з пілатесу «Bracing Mix» з музичним супроводом та використанням мультимедійного проектору, які проходили на позааудиторних заняттях з фізичного виховання. Це дає змогу студентам скористатися відеофрагментами для проектування та виконання програми рухових дій, осмислення сприйнятого матеріалу та поєднання рухової активності з музичним супроводом.

Четверта психолого-педагогічна умова характеризується нами як урахування вікових та індивідуальних особливостей студентів, персоніфікація процесу позааудиторної спортивно-масової роботи.

Початок навчання у вищій школі припадає на другий період юності або перший період зрілості (від 17 до 25 років), в якому важливим етапом у розвитку особистості є формування світогляду, ідеалів та цінностей, пізнавально-інформаційна адаптація студентів до нових умов життя.

У контексті нашого дослідження, урахування вікових та індивідуальних особливостей особистості на позааудиторних заняттях з фізичного виховання в умовах ВНЗ передбачає наявність у студентів різних гендерних, вікових особливостей, темпу просування у навчанні, різного рівня сформованості знань, умінь, навичок, фізичних якостей та здібностей. Розвиток вікових та індивідуальних особливостей студента під час цих занять на різних курсах має свою специфіку, яку ми поділяємо на функціонально-адаптаційний період (перший курс навчання) і стимулюючо-розвивальний період (другий курс навчання).

Результати анкетувань, бесід, диспутів отриманих у процесі дослідження з представниками студентської молоді свідчать про те, що найбільш доцільною формою реалізації потреб у фізичному вдосконаленні студенти вважають позааудиторні заняття з правом вільного вибору як з традиційних, так і нетрадиційних видів спорту з урахуванням їх інтересів, динамічність котрих має як гендерні, так і вікові особливості. Зазначимо, що позааудиторні заняття зі студентами I-II курсу ВНЗ (з аеробіки, фітнесу, пілатесу, бодіфітнесу, атлетичної гімнастики, футболу, волейболу, баскетболу та ін.) проводяться з урахуванням статі, стану здоров'я, фізичного розвитку, фізичної і спортивної підготовленості на початку року та наприкінці, що дозволяє їм підвищувати прагнення систематичного відвідування цих занять за інтересами, диференціювати свій власний час і покращити власне фізичне здоров'я та розвиток. Безумовно, найбільш ефективним підходом до організації цих занять є врахування вікових та індивідуальних особливостей. У такому випадку, основною рекомендацією є проведення занять з видів спорту, які культивуються у вищому навчальному закладі як у першій, так і у другій половині навчального дня у змішаних групах за статевою ознакою та рівнем їх фізичної підготовленості.

Зважаючи на вищевказане, урахування вікових та індивідуальних особливостей студентів неможливо без персоніфікації процесу позааудиторної спортивно-масової роботи з включенням особистісних позицій усіх складових суб'єктивної діяльності студентів, яка передбачає становлення особистості в освітньому процесі.

Здатність до персоніфікації процесу позааудиторної спортивно-масової роботи ми розглядаємо як індивідуальний, особистісно зорієнтований підхід до кожного студента, який допомагає зрозуміти його поведінку,

розкрити його фізичні та психологічні можливості. Зовнішні прояви поведінки кожного студента залежать від його типу темпераменту, рис характеру, та впливають на засоби фізичного виховання, які він обирає у процесі навчально-вихованої діяльності.

Зазначимо, що персоніфікація процесу позааудиторної спортивно-масової роботи актуалізує професійно особистісний розвиток студента як суб'єкта вільного свідомого вибору освітніх траєкторій і шляхів рішення завдань професійного становлення, усвідомлення своєї самоцінності та унікальності, яка виступає механізмом професійно-особистісного розвитку студентів. У цьому сенсі для забезпечення персоніфікації процесу позааудиторної спортивно-масової роботи мають виступати наступні чинники, які реалізують низку функцій в основних сферах навчально-виховної діяльності:

- формуються необхідні фізичні якості, зростають загальна фізична працездатність та сталість особистості студента;
- проявляється індивідуальність студента на заняттях фізичними вправами як бажання поглиблено займатися за індивідуальною оздоровчою програмою;
- реалізується професійна спрямованість, розвиваються необхідні інтелектуально-розумові, психологічні, морально-вольові та фізичні здібності;
- зростають амбіції особистості студента, його самооцінка, самозначущість у сфері майбутньої професії;
- підвищується питома вага самовиховання студента у формуванні здорового способу життя, досвіду з фізичної культури, необхідних йому як майбутньому спеціалісту;
- міцніють професійна самостійність і готовність до майбутньої практичної роботи.

П'ятою психолого-педагогічною умовою є становлення суб'єктності та підвищення педагогічної майстерності викладачів фізичного виховання як чинника досягнення якості здоров'язберігаючої освітньої діяльності.

У реальній практиці підготовки фахівців у галузі фізичного виховання та спорту рівень суб'єктивних передумов оволодіння професійною діяльністю зводиться до розвитку та формування навичок й умінь, потрібних для різних видів практичної діяльності. У процесі їх освіти необхідною є переорієнтація з вирішення завдань навчально-виховного процесу, а точніше тренувальної спрямованості занять, на завдання формування культури особистості майбутнього спеціаліста загалом. Не лише наявність та рівень знань, умінь, навичок у викладанні своєї дисципліни є визначальними показниками професійної компетентності викладача фізичної культури, а й особистість самого педагога, його ціннісні етичні орієнтації та смислові установки щодо кожного студента.

На початкових стадіях професійне становлення особистості у вищій школі детерміновано зовнішніми обставинами. Основними чинниками подальшого розвитку особистості виступають її внутрішнє середовище, власна активність. Перетворення життя кваліфікованого викладача фізичного виховання на предмет його свідомої творчої діяльності підкреслює особливе значення суб'єктивних передумов його життєвого потенціалу, як педагога.

З огляду на це, концепція та стратегія нової вищої школи потребує від викладача фізичного виховання творчого, активного підходу, володіння на високому рівні новітніми технологіями і методиками навчання, що дає йому змогу на належному рівні вирішувати навчально-виховні завдання щодо забезпечення повноцінного особистісного розвитку та становлення студентської молоді та, якому притаманний високий рівень ініціативності і відповідальності за свої дії та вчинки.

Однією з ключових характеристик суб'єктності викладача з фізичного виховання ми вбачаємо його педагогічну майстерність.

Розглянувши погляди науковців на педагогічну майстерність, вважаємо, що педагогічна майстерність викладача фізичного виховання – це сукупність фізичних, психічних та професійних якостей особистості, спрямованих оптимально вирішувати педагогічні завдання в умовах співдружності та співтворчості зі студентом, враховуючи його рівень фізичної підготовленості, індивідуальні та психологічні особливості.

Наші уявлення про складові педагогічної майстерності викладача фізичного виховання представлено на рис. 1.

Як видно з рис. 1, структура педагогічної майстерності викладача фізичного виховання включає в себе наступні складові: особистісні якості, професійну компетентність, педагогічний такт, педагогічну техніку, педагогічні здібності, педагогічну творчість, спортивно-видова орієнтація, педагогічний стиль.

Сучасний викладач фізичного виховання повинен володіти такими *особистісними якостями*, як висока моральність, широкий кругозір, ерудиція, духовна культура, оптимізм, оскільки він є авторитетом для своїх студентів, від його наполегливості, терпіння, вміння вчасно прийти на допомогу залежать успіхи вихованців у фізкультурно-спортивній діяльності.

Рис. 1. Складові педагогічної майстерності викладача фізичного виховання

Таким чином, психолого-педагогічні якості та педагогічні вміння викладача фізичного виховання нами визначаються як важлива передумова формування педагогічної майстерності; найвищий рівень педагогічної фізкультурно-спортивної діяльності, що виявляється у прояві творчості викладача до вдосконалення процесу навчання, виховання та розвитку особистості, забезпечення високого рівня інтелектуального мислення, моральних якостей та духовного збагачення. У процесі підготовки викладача фізичного виховання потрібно створити такі умови, які сприяють досягненню мети формування власного здоров'я, підвищення ефективності фізичної та функціональної підготовки, виховання морально-вольових якостей студентів ВНЗ у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи, і зокрема формуванню у студентів здорового способу життя, відповідального ставлення до свого здоров'я.

Висновки... Відтак, окреслення психолого-педагогічних умов реалізації педагогічної системи виховання фізичної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи дозволило нам визначити можливості та результативність цього різновиду вищої освіти студентів як базового для професійної підготовки майбутніх фахівців; визначити структуру та шляхи підвищення педагогічної майстерності викладача фізичного виховання.

Використана література:

1. Бех І.Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 1 / І.Д. Бех // Чернівці : Букрек. – 2015. – 840 с.
2. Бойчук Ю. Д. Еколого-валеологічна культура як основа здоров'язбезпечної та екологічнобезпечної поведінки особистості в навколишньому середовищі / Ю.Д. Бойчук, Л.В. Гринь // Формування здоров'я особистості в умовах навчального закладу : навч. посіб. ; [за заг. ред. С.С. Єрмакова]. – Харків : ХДАДМ, 2012. – С. 74-114.
3. Вільчковський Е.С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання / Е.С. Вільчковський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002: [збірник наук. праць до 10-річчя АПН України] – Харків : ОВС, 2002. – С. 301-309.
4. Дубасенюк О.А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога: [монографія] / О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2005. – 367 с.
5. Завидівська Н.Н. Особливості освітньої спрямованості процесу здоров'язбережувального навчання студентів вищих навчальних закладів / Завидівська Наталія, Грибовська Ірина, Щур Лідія: зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту «Молода спортивна наука України». – Львів : НВФ «Українські технології», 2014. – Вип. 16. – Том 4. – С. 33-38.
6. Зязюн І.А. Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні / І.А. Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український журн. / за ред. Т. Левовацького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Ченстохова : К., 2006. – Ч. VIII. – С. 105-115.
7. Інноваційні педагогічні технології: [навчальний посібник для студ. ВНЗ] / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Круцевич Т.Ю. Соціально-педагогіческие аспекты системы физического воспитания / Т.Ю. Круцевич // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. – Т. 1. – Луцьк : Вид-во "Волинська обласна друкарня", 2002. – С. 125-131.
9. Пилипей Л.П. Фізичне виховання студентів ВНЗ (програмування, моделювання, технології) : підручник для фахівців з фізичного виховання та студентів ВНЗ / Л.П. Пилипей. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 135 с.

10. Темченко В.О. Спортивно-орієнтоване фізичне виховання у вищих навчальних закладах із застосуванням інформаційних технологій : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих : спец. 24.00.02 / В.О. Темченко. – Дніпропетровськ, 2015. – 22 с.

Довгань Н.Ю.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ВНЕДРЕНИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС ВУЗОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ВОСПИТАНИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ВНЕАУДИТОРНОЙ СПОРТИВНО-МАССОВОЙ РАБОТЫ

В статье рассматриваются психолого-педагогические условия внедрения в образовательный процесс ВУЗа авторской педагогической системы воспитания физической культуры студентов в процессе внеаудиторной спортивно-массовой работы. Охарактеризованы такие понятия, как здоровьесберегающая образовательная среда, физическое самосовершенствование; возрастные и индивидуальные особенности; персонафикация процесса внеаудиторной спортивно-массовой работы, педагогическое мастерство преподавателя физического воспитания, интерактивные и мультимедийные здоровьесберегающие технологии.

Ключевые слова: психолого-педагогические условия, образовательный процесс, здоровьесберегающая образовательная среда, персонафикация, педагогическое мастерство, внеаудиторная спортивно-массовая работа, физическая культура, студенческая молодежь.

Dovgan N. Ur.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF THE IMPLEMENTATION OF PHYSICAL CULTURE STUDENTS' UPBRINGING PEDAGOGICAL SYSTEM IN UNIVERSITY EDUCATIONAL PROCESS DURING EXTRACURRICULAR SPORTS WORK

The article investigates psychological and pedagogical conditions of the implementation of physical culture students' upbringing pedagogical system in university educational process during extracurricular sports work. There were characterized such concepts as of healthy educational environment, personification of the process in extracurricular sports work, pedagogical skill of a physical education teacher, interactive and multimedia technologies of health preservation.

Attention is focused on activating resources relevant to university educational environment which aimed at creation the space of health preservation and formation; socio-value attitude to personal health and individual culture of health. It involves the formation of students' motivational conscious for inclusion in extracurricular sports work that provides productive learning and skills, serving as an internal control mechanism of self-regulation of all students' educational activities.

Designed interactive and multimedia health preservation technologies determine optimal learning opportunities for transition from traditional learning forms to modern informational approaches in educational. The most important of them is the increased attention to student individuality through the development of internal motivation, which creates universal conditions for health preservation availability to motor activity.

Considering the age and individual features of students provides personification of extracurricular sports work that contributes to the individual approach to programming of physical perfection, self realization and self rational construction of sports education. It was stressed the importance of the formation of subjectivity and improving of physical education teachers' pedagogical skills as factors in achieving quality of health preservation educational activity that appears in the manifestation of teachers' creativity to improving educational process, personal development, ensuring a high level of intellectual thinking, moral character and spiritual enrichment.

Keywords: psychological and pedagogical conditions, educational process, health preservation educational environment, personification, pedagogical skills, extracurricular sports work, physical culture, students.

Подано до редакції 07.04.2017.

УДК 61:378.147

© 2017

Макаренко О.В.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Стаття присвячена розкриттю особливостей організації цілеспрямованої роботи з формування комунікативних умінь студентів як елементу дослідницької компетентності майбутніх лікарів. Реалізація обґрунтованих педагогічних умов здійснюється на засадах системного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного підходів до формування дослідницької компетентності майбутніх лікарів у процесі вивчення природничих дисциплін.

Ключові слова: компетентність, комунікація, дослідницька компетентність, майбутні лікарі, інтерактивне навчання, проблемне навчання, кейс-метод, особистісно орієнтоване навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... XXI століття вже традиційно називають ерою комунікації. Значення комунікативної компетентності особистості для сучасного суспільства важко переоцінити. Формування комунікативної компетентності майбутнього спеціаліста перебуває в полі зору як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників.

Навчання є результатом взаємодії викладача і студента. Від організації цієї взаємодії і залежить результат навчання. Особистісно орієнтоване навчання ґрунтується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладача і студента.

Майбутній лікар, не розглядається як творча особистість, як цілісний суб'єкт навчальної діяльності, що прагне не просто до оволодіння майбутньою професією, але й до реалізації своїх потенційних можливостей.